

תוכן עניינים

19.....	הקדמה.....
21.....	הקדמה מאת פרופ' אהרן ברק.....
23.....	מבוא.....
25.....	פרק ראשון: המבנה המשפטי של יחסי הורים וילדים.....
25.....	א. מהות הקשר המשפטי בין הורים וילדים.....
25.....	1. הקשר הביולוגי.....
27.....	2. הקשר הביולוגי והאוטונומיה ההורית.....
28.....	3. פגיעה באוטונומיה ההורית בחקיקה.....
29.....	4. פגיעה באוטונומיה ההורית על ידי הרשויות.....
30.....	5. פגיעה באוטונומיה ההורית הלכה למעשה על ידי בית המשפט.....
32.....	ב. מעמד הילד במשפחה.....
32.....	1. מעבר מזכויות הורים לזכויות ילדים – מבוא.....
33.....	2. התפתחות מעמד הילד במשפט.....
36.....	3. התערבות השלטון במערכת היחסים הורים וילדים בתקופה העתיקה.....
37.....	4. סיוכום.....
38.....	ג. עקרון טובת הילד.....
38.....	1. ראשית הדרך – מבט מזווית ראייה של ילדים.....
39.....	2. משמעות המונח טובת הילד.....
40.....	3. המבחנים ליישום עקרון טובת הילד.....
42.....	4. טובת הילד ותביעה בנזיקין כנגד הורה.....
42.....	ד. עקרון זכויות הילד.....
42.....	1. הגישות השונות בשאלת היקף הזכויות שיש להעניק לילדים.....
44.....	2. גישת הפסיקה בישראל.....
	3. הקונפליקט בין עקרון טובת הילד לעקרון זכויות הילד והשפעתו על השאלה האם יש לאפשר לילדים להגיש תביעה כנגד הורים.....
46.....	
48.....	ה. האמנה הבינלאומית בדבר זכויות הילד.....
48.....	1. תוקף האמנה בישראל.....
49.....	2. עמדת האמנה בסוגיית זכויות הילד מול טובת הילד.....
50.....	3. עמדת האמנה לזכויות הילד כבסיס לתביעה של ילדים כנגד הורים.....
53.....	ו. חוק־יסוד: כבוד האדם וחירותו וזכויות הילד.....

1. השיח בין חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו ועקרון זכויות הילד 53
2. נפקות פרישת ההגנה החוקתית על הילד והשפעתה על הפעלת הזכויות ההוריות 54
3. סיכום 57
- ז. חובות הנובעות ממעמד ההורות 58
 1. חובות ההורים מכוח חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות 58
 2. חובות ההורים מכוח הסדרי חקיקה אחרים 60
- ח. זכויות ההורים 61
 1. המקורות הנורמטיביים לזכויות ההורים כלפי ילדיהם 61
 2. זכות ההורים למלא חובות 65
 3. הגישות השונות ביחס לזכות ההורים למלא חובות 66
 4. משמעותה של הזכות למלא חובות – במישור התאורטי 67
 5. היישום של זכות ההורים למלא חובות 68
 6. הקריאה להגנה על מעמדם של ההורים 72
 7. סיכום 74
- ט. התנגשות בין זכויות הורים לזכויות ילדים 75
 1. הצגת הבעיה 75
 2. טובת הילד – כעקרון על 76
 3. טובת הילד – כשיקול מכריע 78
 4. טובת הילד – כזכות ככל הזכויות או כזכות בעלת משקל עודף 79
 5. טובת הילד – מושג משתנה 80
- י. התנגשות בין רצונות ושאיפות של ההורה לבין זכויות הילד, האם לצד אחד זכויות על? ... 81
 1. ההבחנה בין מימוש זכויות לטובת הילד למימוש זכויות שאינן לטובתו 81
 2. ההתנגשות בין זכויות הילד לזכויות ההורה כאפוטרופוס 82
 3. ההתנגשות בין זכויות הילד לזכויות ההורה כאדם 85
 - (א) זכות ההורה לגדל את הילד 86
 - (ב) מבחן הסכנה הממשית 89
 4. האיזון בין זכויות הילד לזכויות ההורה כאדם 92
 5. התנגשות בין אינטרסים של בני המשפחה – מקומו של הילד בציר המשולש, ילד – הורה – אחים ובני משפחה אחרים 96
 6. סיכום 98
- פרק שני: סוגיות בדיני נזיקין בזיקה למערכת יחסים הורים ילדים 101
- א. עקרונות ההסדר הנזיקי 101
 1. על הצורך בהסדר נזיקי 101
 2. ההסדר הנזיקי על פי פקודת הנזיקין [נוסח חדש] 102

ב.	עוולת הרשלנות	104
1.	יסודות עוולת הרשלנות	107
2.	שיקולי מדיניות בהחלת מבחני הרשלנות	108
3.	המשמעות האופרטיבית של שימוש בשיקולי מדיניות בהחלת מבחני הרשלנות	109
4.	מבחני הרשלנות כגורם לקבלת החלטות סובייקטיביות	110
5.	סיכום ביניים – עוולת הרשלנות ומאפייניה והשפעתם על האפשרות של הגשת תביעה בנוזקין של ילד כנגד הורה	112
ג.	העוולה של הפרת חובה חקוקה	112
ד.	רשלנות תורמת	113
ה.	מטרות דיני הנוזקין	114
1.	עשיית צדק בין אדם לחברו	114
2.	שיקולים של הרתעה	117
3.	הרתעה בדרך של פסיקת "פיצויים עונשים" או "פיצויים לדוגמה"	117
4.	שיקולים של יעילות כלכלית	118
5.	סיכום – הרציונלים של דיני הנוזקין כבסיס להחלתם על מערכת היחסים הורים וילדים	120
ו.	תורת הפיצוי הנוזקי – רציונלים ומטרות	121
1.	השבת המצב לקדמותו	121
2.	מגבלות המשפט הנוהג ביישום כלל השבת המצב לקדמותו – פיצוי מלא מול פיצוי הוגן והגבלת הפיצוי לנזק במתחם הסיכון	122
3.	השלכת מגבלות כלל השבת המצב לקדמותו על האפשרות של הגשת תביעה בנוזקין של ילד כנגד הורה	123
4.	סעד מניעתי	124
5.	מבט מזווית של התורה הכלכלית למשפט – פיזור הנזק	124
ז.	פיצוי בגין נזק שאינו נזק ממון	125
1.	ההכרה בזכות לפיצוי בגין נזק נפשי טהור – מבוא	125
2.	הנימוקים ביסוד הגישה ששללה זכות פיצוי בגין נזק נפשי טהור	126
3.	"הלכת גורדון"	129
	(א) הפרשנות למונחים "נזק" ו"נזק ממון"	130
	(ב) חובת הזהירות כמתייחסת גם ל"נזק נפשי"	131
	(ג) התמודדות עם הקושי בהערכת הפיצוי בגין נזק נפשי	131
	(ד) התמודדות עם החשש מהרחבת היקף הסיכון	132
4.	הרחבת המונח "נזק נפשי" לנזק כתוצאה מפגיעה באוטונומיה	133
5.	"הלכת תנובה"	135

חבות של הורים בנזיקין כלפי ילדיהם

6. פרשנות המונח פגיעה באוטונומיה לאחר "הלכת תנובה" 136
7. הנפקות של הרחבת המונח נזק נפשי על אפשרות תביעה בנזיקין של ילד כנגד הורה.... 139
8. "הלכת אלסוחה" – הרחבה של מעגל הנפגעים תוך יצירת מסננות לצמצום מספר הנפגעים בתוך המעגל 139
- ח. תחולת ההסדר הנזיקי על קטינים – גם ביחס לזרים 141
1. האינטראקציה בין דיני הנזיקין וילדים – המודלים האפשריים 141
2. המודל שאומץ בפקודת הנזיקין..... 143
3. האפשרות להטיל אשם תורם על קטין 144
4. קיומה של חובת זהירות מיוחדת כלפי קטינים..... 145
- ט. ההסדר הנזיקי ביחס למורים ומוסדות חינוך 146
1. ההבחנה בין מורה לבין מזיק רגיל 146
2. ההסדר הנזיקי שהוחל על מורים ומוסדות חינוך 148
3. החשש מזליגה מכיוון של אחריות רגילה לאחריות מוחלטת 149
4. כללי התנהגות למורים כפי שנקבעו בפסיקה..... 150
5. קנה המידה לחובת הזהירות המוטלת על מורים..... 151
6. התביעות האפשריות כנגד מורים..... 151
7. עמדת הוועדה לבחינת עקרונות יסוד בתחום הילד בסוגיה של תביעות כנגד מורים ומוסדות חינוך 152
8. ההבחנה בין תביעה בגין נזק בהקשר לשיטות הלימוד לבין תביעה בגין יחס לא ראוי... 153
- פרק שלישי: התאמת דיני הנזיקין לפתרון בעיות ביחסי הורים וילדים בסכסוך בינם לבין עצמם ובסכסוך שבו מעורבים זרים** 155
- א. תביעות בנזיקין ביחסי הורים וילדים..... 155
1. מבוא – הצגת הבעיה..... 155
2. המודלים האפשריים לאינטראקציה בין דיני הנזיקין ויחסי הורים וילדים 156
- ב. סוגי התביעות – זהות התובע וזהות הנתבע..... 157
1. הורים כנתבעים בתביעה ישירה על ידי הילד..... 157
- (א) הבסיס הנורמטיבי לתביעה ישירה של ילדים כנגד הורים 158
- (ב) הסעדים האפשריים בתביעות של ילדים כנגד הורים..... 159
- (ג) תביעה בגין נזק גופני..... 160
- (ד) תביעה בגין נזק כלכלי 160
- (ה) תביעה בגין נזק נפשי..... 161
2. הורים כנתבעים על ידי המזיק (שגרם נזק לילד) או הניזוק (שהילד גרם לו נזק) על יסוד טענה לרשלנות של ההורים כלפי הילד..... 162
- (א) הסיטואציות והגישות האפשריות 162

(ב) הגישה הראשונה – התעלמות מקיומם של יחסי הורים ילדים והחלת דיני הנזיקין הרגילים בתביעת מזיק צד שלישי.....	163
(ג) הגישה השנייה – התחשבות בקיומם של יחסי הורים וילדים בתביעת מזיק צד שלישי.....	164
(ד) המצב המשפטי בארצות-הברית.....	165
3. הורים כנתבעים על ידי צד שלישי מזיק בטענה לרשלנות תורמת.....	165
(א) ההבחנה בין טענה לאשם תורם כנגד ההורה לטענת היותו מעוול במשותף.....	166
(ב) התוצאה האופרטיבית של ההבחנה בין הורה כנושא באשם תורם להורה מעוול במשותף.....	166
(ג) גישת הפסיקה בארצות-הברית.....	167
(ד) השלכות אימוץ הגישה השנייה על זכות ההורה לתבוע את הצד השלישי על נזקיו.....	170
(ה) המשמעות האופרטיבית של הטלת אחריות משותפת על הורה וזכות הילד למימוש פסק דין כזה.....	171
(ו) גישת הפסיקה לסוגיה של הטלת אחריות משותפת על הורה וזכות הילד למימוש פסק דין נגד ההורה.....	172
4. הורים כנתבעים בגין עוולה שביצע הילד.....	172
גישת הפסיקה בארצות-הברית.....	173
5. התמודדות עם הדילמה של החלת מבחני רשלנות שונים על מערכת עובדות זהה.....	174
6. סיכום.....	176
ג. הבעייתיות בהחלת מבחני הרשלנות על הורה.....	176
1. הבעייתיות בהחלת מבחן "האדם הסביר" על הורה.....	176
2. הבעייתיות בהשוואה בין אדם סביר להורה סביר.....	178
3. הקושי בהחלת מבחן האדם הסביר על ההתנהלות ההורית כפי שבאה לידי ביטוי בפסיקה בארצות-הברית.....	179
4. חוסר אפשרות להתחשב במצב מיוחד שבו נתון ההורה כאשר מחילים את מבחני הרשלנות.....	181
5. סטנדרט הזהירות של ההורה לעומת מזיק רגיל – היבט מוסרי.....	181
6. יכולת דיני הנזיקין לבחון קשרים שאינם פיזיים: אהבה, קשר ורגישות.....	183
פרק רביעי: שיקולים שיש בהם להשפיע על הטלת חבות ברשלנות על הורה.....	187
א. מבוא.....	187
ב. כוונת העושה.....	187
1. מעשה מכוון לעומת רשלנות.....	187
(א) הפרשנות שניתנה למונח "מעשה מכוון" בפסיקה בארצות-הברית.....	189

חבות של הורים בנוזקין כלפי ילדיהם

- (ב) התעללות ותקיפה מינית 190
- (ג) רשלנות רגילה לעומת רשלנות חמורה 191
- (ד) הקושי בהבחנה בין רשלנות רגילה לרשלנות חמורה 192
- (ה) השגחה רשלנית – Negligent Supervision 193
- (ו) ההבדל בין השגחה רשלנית של הורים לרשלנות אחרת 194
- (ז) הבעייתיות בקביעת מדדים להערכת תפקוד ההורים וכפועל יוצא לקביעה מהי השגחה רשלנית 195
- (ח) עמדת הפסיקה בסוגיה של השגחה רשלנית 196
2. ההבחנה בין השגחה להטלת משמעת 196
- (א) מעשה לעומת מחדל 197
- (ב) החשש מהרחבת האחריות בגין מחדל 198
- ג. סוג המעשה 199
1. רשלנות שלא בהקשר לתפקוד ההורי 199
2. רשלנות בהקשר לעסקים או לעבודה של ההורה 200
3. רשלנות בהקשר לדת או אידיאולוגיה של ההורה 202
4. השפעת היכולת הכלכלית של ההורה על השאלה של הטלת חבות והיקפה 204
- (א) השפעת היכולת הכלכלית של ההורה על השאלה האם ההורה התרשל 204
- (ב) השפעת היכולת הכלכלית של ההורה על שאלת היקף הפיצוי 206
- ד. הסדרי פיצוי חוקיים ביחס למעשה 206
1. תאונות דרכים 207
- (א) הדילמה והפתרונות האפשריים בסיטואציה של היעדר ביטוח רכב 207
- (ב) המצב המשפטי בארצות-הברית 209
2. ביטוח אחריות להורה 209
- (א) המצב המשפטי בארצות-הברית בסוגיה של קיום ביטוח אחריות 211
- (ב) הרציונלים והבעייתיות בהתייחסות מיוחדת להורה מבוטח 213
- ה. זהות העושה 214
1. הורות ביולוגית מול הורות אחרת 215
2. הורה שאין לו חזקה על הילד 215
3. הורה בעל כורחו 217
4. אימוץ 219
5. הורה ביולוגי שמסר את הילד לאימוץ 221
6. אומנה 225
7. אומנה על ידי בני משפחה 229
8. בני משפחה שאינם משמשים כהורים אומנים 229

9.	מוסדות לילדים.....	230
1.	תוצאות המעשה.....	230
1.	מות הילד או ההורה.....	231
2.	נזק קל מול נזק חמור.....	233
	(א) ההצדקה להבחין בין נזק קל לבין נזק חמור במערכת יחסים הורים ילדים.....	233
	(ב) היקף הנזק כמשנתה בבירור שאלת החבות.....	234
3.	נזק נפשי לעומת נזק מוחשי.....	235
	(א) ההצדקה להבחין בין נזק נפשי לבין נזק מוחשי.....	235
	(ב) המאפיינים של פגיעות נפשיות אצל ילדים כתוצאה מהתנהגות ההורים.....	236
	(ג) פרשת <i>Burnette v. Wahl</i>	237
	(ד) תמונת המצב למן פרשת <i>Burnette</i>	239
	(ה) הגישה המשפטית הראויה להתמודדות עם תביעות בגין נזק נפשי במערכת יחסים הורים ילדים.....	241
4.	Alienation of Affection.....	241
	הרציונלים לקבלה ולדחייה של תביעות בעילה של Alienation of Affection.....	242
ז.	זהות התובע – קטינות מול בגירות.....	243
1.	ההבחנה בין קטין לבגיר במישור המהותי של קיום עילת תביעה.....	243
2.	ההבחנה בין קטין לבגיר במישור הטכני של יכולת הגשת תביעה.....	245
	(א) האפשרויות של בגיר להגיש תביעה בגין מעשים שנעשו כלפיו בהיותו קטין.....	246
	(ב) המצב המשפטי בארצות-הברית בסוגיה של הגשת תביעה על ידי בגיר בגין מעשים שנעשו כלפיו בהיותו קטין.....	247
3.	גיל הבגרות.....	247
	פרק חמישי: נימוקים בעד עשיית שימוש בדיני נזיקין במערכת יחסים הורים וילדים.....	249
א.	מבוא.....	249
ב.	שיקולים של מדיניות ציבורית.....	250
1.	אין לשלול מילד זכות המוקנית לכל אדם.....	250
2.	ההרמוניה המשפחתית הופרה ממילא על ידי המעשה הנזיקי ואין עוד מניעה לאפשר לילד למצות זכויותיו.....	252
3.	היעדר הצדקה לפטור ממעשים מכוונים.....	253
ג.	שיקולים מערכתיים.....	254
1.	מערכת היחסים הורים וילדים חשופה לתביעות כספיות ולהליכים פלייליים.....	254
2.	צמצום החסינות בכלל ובין בני זוג בפרט.....	256
3.	החריגים הרבים לחסינות אינם מצדיקים עוד את קיומה.....	258

חבות של הורים בנוזיקין כלפי ילדיהם

- ד. שיקולים כלכליים 259
1. הצורך של הילד להוצאות מיוחדות עקב המעשה הנוזיקי 259
2. קיום ביטוח כמנטרל פגיעה כלכלית במשפחה 261
- פרק שישי: נימוקים נגד עשיית שימוש בדיני הנוזיקין במערכת יחסים הורים וילדים 263**
- א. שיקולים של מדיניות ציבורית 263
1. קשר דם 263
2. שמירה על ההרמוניה המשפחתית 265
3. הגנה על הסמכות ההורית 266
4. הגנה על עצמאות ההורים 267
5. שיקום היחסים המשפחתיים 268
- ב. שיקולים מערכתיים 269
1. חשש מהמדרון החלקלק 269
2. האפשרות לשימוש באמצעים משפטיים חלופיים 271
3. ישנם ענפי משפט שהסדר הנוזיקי לא חל עליהם ויש לאמץ גישה זו גם ביחס למערכת יחסים הורים ילדים 274
4. חשש מתביעות על ידי בני זוג להשגת מטרות זרות 275
- ג. שיקולים כלכליים 276
1. פגיעה כלכלית בבני המשפחה האחרים 276
2. חשש שהורה יירש את סכום הפיצויים 278
3. חשש מתרמית וקנוניה 278
- ד. סיכום השיקולים בעד ונגד 279
- פרק שביעי: תביעה כנגד הורים בגין הולדה בעוולה 281**
- א. מבוא 281
- ב. סוגיית ההולדה בעוולה 281
- ג. רקע היסטורי 283
- ד. המצב המשפטי בעולם בסוגיית הולדה בעוולה כלפי זר 283
- ה. המצב המשפטי בישראל בסוגיית הולדה בעוולה כלפי זר 284
- ו. זכות תביעה בגין הולדה בעוולה לילדים כנגד הורים 285
1. שיקולים בעד הכרה בזכות כזו 285
- (א) היעדר הצדקה לפטור ממעשים מכוונים 285
- (ב) היעדר הצדקה להפלות בין עובר לבין כל ניזוק אחר 286

286	שיקולים נגד הכרה בזכות כזו	2.
286	(א) חיים במום עדיפים על אי-חיים	
287	(ב) היעדר אפשרות להעריך את הנזק שבעצם החיים	
287	(ג) אין ערך חברתי או ציבורי שמצדיק קבלת תביעות מסוג זה	
	(ד) אין הצדקה להתייחס לאם שבה תלוי העובר לעצם קיומו	
288	כפי שמתייחסים לאדם זר	
288	(ה) הקושי בהחלת סטנדרט הזהירות של האדם הסביר על אם הרה	
	(ו) נזק לעובר יכול להיגרם עקב מעשה שנעשה שנים לפני ההיריון – לא ניתן	
289	לצפות מנערה שתכוון התנהגותה באופן שתבטיח היריון בטוח בעוד שנים	
289	(ז) חשש מהמדרון החלקלק	
290	ז. המצב המשפטי בעולם בסוגיית הולדה בעוולה כלפי הורה	
292	ח. המצב המשפטי בישראל בסוגיית הולדה בעוולה כלפי הורה	
292	1. הקביעה בפרשת זייצוב	
294	2. השפעת הלכת אמין על האפשרות של ילד לתבוע בגין הולדה בעוולה	
295	ט. סיכום	
297	פרק שמיני: ההסדרה החוקית במשפט הישראלי	
297	א. חסינות מוגבלת להורים מכוח חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות	
297	1. מבוא	
298	2. הגנה על פעולה שנעשתה בתפקיד ההורה כאפוטרופוס	
300	3. מהות החסינות – תחולתה כלפי ניזוק או מזיק צד שלישי	
302	4. הגנה על פעולה שנעשתה בתום לב	
304	5. הגנה על פעולה שנעשתה לטובת הקטין	
306	6. חסינות ביחס לנזקים לרכוש הקטין	
307	7. המשמעות של פנייה לבית המשפט לקבלת אישור לפעולה בנכסי קטין	
308	ב. הגנות להורים מכוח פקודת הנזיקין	
308	1. מבוא	
309	2. ביטול ההגנה בפקודה ביחס לעוולת התקיפה	
310	3. היקף ההגנה של העוולה של כליאת שווא	
312	4. ההגנה מפני כליאת שווא על פי הצעת חוק דיני ממונות	
313	5. משמעות היעדרן של הגנות ביחס ליתר העוולות שבפקודה	
314	ג. היחס בין החסינות בחוק הכשרות להגנות שבפקודת הנזיקין	
314	1. משמעות המונחים "הורים" ו"ילדים" בחוקים אלו	
315	2. תחולת החסינות שבחוק הכשרות על פעולות של הורים כלפי ילדיהם הבגירים	

3. תחולת החסינות שבחוק הכשרות על עוולות בנוזיקין 316
- ד. הסדרים מיוחדים כבסיס לתביעה של ילד כנגד הורה 317
 1. מבוא 317
 2. תביעה מכוח העוולה של הפרת חובה חקוקה 317
 3. תביעה נגזרת מכוח סעיף 77 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב] 319
- ה. אחריות המדינה לעוולה של ההורה 320
 1. מבוא 320
 2. ההבחנה בין טענת רשלנות ביחס למדיניות שלטונית לבין רשלנות בביצוע 321
 3. התביעות האפשריות כנגד המדינה 322
 4. תביעה של קטין כנגד המדינה 323
 5. יישום ההבחנה בין מדיניות לביצוע בתביעות של ילדים כנגד המדינה 325
 6. טענת הגנה של הורה בתביעה של קטין 327
- ו. פסק דין אמין 329
 1. פסק הדין והעובדות 329
 2. דיון בפסק הדין בנימוקים התומכים בקיום חסינות להורים 330
 3. המודל שאומץ בפסק הדין 332
 4. תוצאת פסק הדין – "צדק פרטי" או "צדק כללי"? 333
 5. הביקורת על פסק דין אמין 336

(א) היעדר התייחסות לשאלת סוג התביעות והיקפן – משמעותה של הקביעה שאין להתיר תביעות מסוג זה במקרה של גירושין 337

(ב) היעדר התייחסות ליכולת הכלכלית של האב ולהשפעת פסיקת הפיצויים על בני המשפחה 338

(ג) היעדר התייחסות להבחנה בין קטין לבגיר לעניין האפשרות להגיש תביעה כזו .. 339

(ד) היעדר התייחסות לאפשרות של שיקום היחסים המשפחתיים 340

(ה) היישום של הלכת אמין 342
- פרק תשיעי: משפט משווה 347
- א. המשפט האנגלי 347
 1. ערש דוקטרינת החסינות? 347
 2. תמונת מצב עדכנית 349
- ב. המשפט האמריקני 351
 1. יצירת דוקטרינת החסינות – The parental tort immunity 351
 2. מהות הדוקטרינה 351
 3. מאה שנים ויותר של התלבטות 352
 4. הקריאות לביטול וצמצום הדוקטרינה 353

5.	צעדים ראשונים לביטול הדוקטרינה	354
6.	תמונת מצב עדכנית	356
ג.	המשפט העברי	357
1.	יחסי הורים ילדים מנקודת מבט של המשפט העברי	357
2.	זכות הילד לתבוע הורה בגין נזק כלכלי	359
3.	זכות הילד לתבוע הורה בגין נזק גופני	360
4.	זכות הילד לתבוע הורה בגין נזק נפשי	361
ד.	שיטות משפט נוספות	362
1.	המשפט האוסטרלי	362
2.	המשפט הגרמני	362
3.	המשפט האיטלקי	363
4.	המשפט המוסלמי	363
	פרק עשירי: המודל המוצע	365
א.	נימוקים השוללים תחולת המודל הראשון	365
1.	המודל שהוחל בפסק דין אמין הוחל ביחס למקרה הקונקרטי בלבד	365
2.	היעדר אפשרות להשתמש במדדים של דיני הנזיקין להערכת תפקוד ההורים	366
3.	הבעייתיות בהערכת סבירות ההתנהגות ההורית על ידי בית המשפט	368
ב.	נימוקים השוללים תחולת המודל השני	370
ג.	המודל המוצע – המודל השלישי – מודל ההתאמה	371
1.	מבוא	371
2.	השקפת היסוד המצדיקה התערבות במקרים חמורים בלבד	372
3.	השקפת היסוד הדורשת קביעת מודל ברור	374
4.	התחשבות בכוונת העושה	376
5.	התחשבות בסוג המעשה	379
6.	התחשבות בהסדרי פיצוי חוקיים ביחס למעשה	379
7.	התחשבות בזהות העושה	380
8.	התחשבות בתוצאות המעשה	382
9.	התחשבות בזהות התובע – קטין לעומת בגיר	384
10.	המודל המוצע – סיכום	386
ד.	סיכום והמלצות	387
	נספח	389

חבות של הורים בנוזקין כלפי ילדיהם

393	מפתחות
395	מפתח חקיקה
395	חקיקה ישראלית
401	חקיקה זרה
403	מפתח פסיקה
403	פסיקה ישראלית
421	פסיקה זרה
429	מפתח ספרים
429	ספרות ישראלית
431	ספרות זרה
433	מפתח מאמרים
433	מאמרים בכתבי עת ישראלים
436	מאמרים בכתבי עת זרים
439	שונות